

Reisebrev 3 fra seiltur i Vesterled sommeren 2004
fra Per-Henning

Shetland

Lerwick har en trygg og hyggelig havn, og hadde fått nye flytebrygger med strøm og vann på brygga siden jeg var her sist. Fint å ligge til flytebrygge når tidevannsforskjellen er 3-4 m. Vi fikk nøkkelkort til den lokale yachtklubben, og der er det dusj og bar med fulle rettigheter. Flott beliggenhet og lave priser. De har nok mange norske besøkende, for i underetasjen der de hadde utsalg av T-skjorter osv med Lerwick Yacht Club på, var prislisten og annen informasjon på norsk.

Lerwick er som sagt en hyggelig by, handlegate med yrende livet og museum som ga innblikk både i de tidligste tider (over 3000 år tilbake), og vikingtiden, for å nevne noe. I Bergen var noe av det siste vi så, statuen av Shetlands-Larsen på Zakkariasbryggen som ser utover mot Shetland, og museet hadde mye å vise også fra 2. verdenskrig, da det var mange nordmenn på Shetland.

Det hadde satt spor på mange måter, og en mann vi snakket med fortalte at hans far hadde kommet over til Shetland fra Ballangen under krigen, *og giftet seg med hans tante*. Interessante familieforhold på Shetland med andre ord.

Vi leide bil, og tok en tur rundt på Mainland Shetland, som har mange historisk interessante steder å besøke, men også en 18-hulls golfbane. Nils og Marit har golfkøllene med seg i båten, og jeg leide køller. Banen var som en halfring, med en oppsamlingsstasjon for golfballer på laveste punkt, også kalt "water hazard". Det var trange fairwayer og vanskelig ruff, så vi kunne bare si oss enig med et medlem av klubben som sa "very difficult course, isn't it?"

Så gikk ferden videre til Fair Isle, en spennende øy midt mellom Shetland og Orkenøyene, dvs det var det som var planen. Det skulle være årets fest på øya på lørdag, og den kunne vi tenke oss å være med på. Vind og stor sjø gjorde imidlertid at vi la oss i en bukt ved Grutness, helt syd på Mainland.

Da hadde vi hatt en fin tur langs hele Mainland, og sett mye fugl. En tjuvjo svevet et par meter fra båten, rett ved siden av oss en stund. Da jeg bød frem en halv brødskive, plukket den skiva elegant fra hånden min (jeg holdt ytterst i skorpa, og var redd for fingrene). Det ble flere skiver, og den gjentok kunststykket hver gang.

Vi ankret på 8 m, la ut mer enn 30 meter kjetting, og lå trygt. Gummibåten ble blåst opp, og vi rodde i land, og dro båten opp på en fin sandstrand.

En mann kom bort til oss, og spurte om vi trengte skyss til butikken, men vi hadde det vi trengte, og hadde tenkt å se på utgravningene Jarlshof. Han kjørte oss dit; hyggelige folk disse Shetlenderne.

Utgravningene der og på Old Scatness var interessante, og ga ytterligere innblikk i Shetlands historie. Vikingene var slett ikke så blodige som noen vil ha det til, men slo seg ned og levde fredelig sammen med de som bodde der fra før. Men hvordan de første innbyggerne på Shetland kom seg dit fra opptil 3000 år siden, fikk jeg ikke helt taket på.

En morsom historie om en hendelse som skjedde på slutten av 18-tallet, fikk vi også med på kjøpet. En handikappet eldre dame som bodde i disse traktene skulle våge seg til Lerwick for første gang på 14 år. Hun ble med en 51-foter i januar 1886, men det gikk ikke bedre enn at kapteinen falt over bord. Mannskapet satte ut lett båten og plukket ham opp, men klarte ikke å komme seg tilbake til båten, som drev østover. Under dekk satt Betty alene, med 2 kjeks og en flaske melk til proviant, og det klarte hun seg med til båten ble funnet, ved Lepsøy på Norskekysten 8 dager senere. Det ble siste gangen hun forsøkte seg på turen til Lerwick, men fikk ikke varig men av turen, og levde til hun var 93.

Fair Isle

Det er en liten prikk på kartet mellom Shetland og Orkenøyene. Det er Fair Isle, og da vind og sjø roet seg noe, seilte vi videre fra Grutness. Sent på kvelden seilte vi inn i en spennende lagune, North Haven, og la oss til det som viste seg å være en EU-finansiert brygge. (Dette med EU-finansiering av havner var noe vi så på hele vår ferd, så vi burde vel kunnet ligget i havnene uten å betale avgift, vi som bidrar så mye til finansieringen av slike prosjekt gjennom "medlemsavgiften" Norge betaler.)

Det ble en liten tur inn på øya før mørket kom. Fascinerende sted, som vi så nærmere på dagen etter da været var flott, med sol og høy temperatur. Vi traff en av de fastboende, som boblet av iver etter å fortelle om Fair Isle.

Han fortalte om de 70 innbyggerne deriblant mange barn, så skole var det naturligvis. Det hadde vært 300 innbyggere før, men det var for mange. De 70 var det "liv laga" for; med sau- og storfehold. "Vi slakter om høsten, og fyller fryserne våre med saue- og storfekjøtt, så holder det hele vinteren. Dessuten fisker vi litt for å få variasjon i kosten." Han fortalte også entusiastisk om eget trademerk for det de produserte av gensere og kofter; det er det nok god tid til på vinteren.

De hadde to vindmøller på øya, men en av dem alene produserte nok til deres forbruk. Øya er kjent for sitt rike fugleliv, og de har hatt et eget fugleobservatorium i over 50 år. Vi fikk se ringmerking av lundefugl som det vrimlet av. Morsomt å se eldre entusiastiske engelske damer i 80-årene (i shorts!) i aksjon, og lundefuglene naturligvis.

Utrolig nok har det bodd mennesker her for 5000 år siden, og heller ikke nå fikk jeg med meg hvordan de hadde kommet seg hit. (men det visste ikke arkeologene heller tror jeg..)

Her skulle vi gjerne vært noen dager, men når en seiler, må en ta vare på de værmessige mulighetene. Og nå var det plutselig perfekte forhold for seilas til Orkenøyene. Dermed ble det hastig avgang, og vi fikk en lang fin dag med bra vær og gode vindforhold.

Det ble altså et altfor hastig farvel med det som betegnes som "A jewel in the ocean". Det er mulig å komme seg dit uten egen båt også. Bråtens flyer til Shetland daglig i sommersesongen for under 1000-lappen, og "Sea Shepard" tar med seg 12 passasjer fra Grutness til Fair Isle noen ganger i uken.

Orkenøyene

Vi hadde tenkt oss til Kirkwall, hovedstaden på Orkenøyene, men ombestemte oss underveis. Stromness ligger bedre til med tanke på neste etappe til Hebridene, så derfor gikk vi dit. Stromness og Kirkwall ligger på hver sin side av Mainland og det tar bare en halv time med bussen mellom de to stedene. Dermed kunne vi besøke Kirkwall også.

Orkenøyene var norsk helt frem til 1468, da ble øyene skotske. Det er lett å se at nordmenn har vært her før. Vi seilte på vestsiden av Nordre Ronaldsøy, forbi Egilsøy, videre vest for Mainland Orkenøyene og ned til Stromness der vi gikk inn like før Old Man of Hoy.

Næringsgrunnet kan luktes på lang avstand. Lukten av sau og kyr møtte oss langt ut i havet, og vi hadde den i nesa nesten til Skottland.

En tur til Kirkwall ble det, og da er et besøk i Magnuskatedralen et must. Den skal være bygd over stedet der Magnus var gravlagt.

Magnus var sammen med sin nevø Håkon satt til å styre Orkenøyene. Men fredelig Magnus og griske Håkon var ikke helt enige om hvordan tingene skulle gjøres. Etter lang tids stridigheter, møttes de på Egilsøy for å slutte fred, men det endte med at Håkon beordret sin kokk til å drepe Magnus, og så gjorde han.

Magnus ble kanonisert til helgen og i 1137 ble St. Magnus Cathedral bygget av Jarl Rognvald-Kali, en nevø av Magnus. En flott kirke, som en må bli imponert av den dag i dag. Hva fikk de ikke til den gang, uten nåtidens teknologi.

Visst har vi dusj i båten (to til og med), men som en vanlig dusj, der en virkelig kan sløse med vann og varme seg lenge, blir den jo ikke. Derfor var det herlig med et besøk i svømmehallen på Stromness. Bassenget hadde jeg nesten for meg selv, kun en til, og han trente nok til et eller annet. Så det ble kappsvømming, men jeg tror ikke han var helt klar over at han svømte om kapp. Det var synd, for jeg slo han så vidt det var...

Vi skulle nok vært lenger på Orkenøyene også, for det var mange steder vi gjerne skulle vært og skulle sett. Men sommeren i Spania venter, så vi må videre. Ulikt det Odd Børresen forteller om av rekende fanter som kommer drivende inn i havnene som slim om sommeren, og som ikke skal noe sted, eller i beste fall tilbake der de kommer fra, så har i alle fall vi et klart mål; til Spania. (men da skal jo jeg hjem, så der røk den logikken...)

Seilasen fra Stromness mot Hebridene har jeg fortalt om i Reisebrev 1.

Det ble langt Reisebrev dette også, og for de interesserte varsler jeg et Reisebrev 4 som forteller om turen langs vestkysten av Skottland, over til Belfast og videre langs kysten av Irland ned til Cork.

Det går ikke så fort til sjøs; hastigheten i en seilbåt er jo ikke mer enn 10-12 km/t, og det påvirker også andre gjøremål. Produksjon av Reisebrev for eksempel. Det tar en stund før tanker blir til notater, og notater blir et Word-dokument. Det er også rift om PC-en om bord. På den ligger de elektroniske kart som vi bruker, og fra den sender vi forespørsel på mail til en informasjonskilde som sender oss værmelding tilbake.

Dessuten er det som en langturseiler sa i en mail fra Venezuela til skipperen: Først gjorde jeg ingenting en lang stund, og så måtte jeg hvile...

Dette reisebrevet gjør jeg ferdig tirsdag den 10/8, mens vi ligger i Crosshaven ved Cork og venter på gunstige vindretning av passelig styrke for å krysse Biscaya.